

АВТОРЕФЕРАТ

Актуальність проблеми. У наш час важко знайти місце для створення садово-паркових проектів у будь-якому місці, тому необхідно звернути увагу на території зі складним рельєфом. Таким чином, ми заповнюємо простір, який не придатний для будівництва будівель та споруд, а також створюємо місця для культурно-масового відпочинку для місцевих жителів та туристів. Найбільшою популярністю у населення користуються парки культури і відпочинку. Основне призначення міського парку - забезпечення відпочинку відвідувачів.

У нашій країні, зокрема, у нашому місті Запоріжжі багато ділянок, що мають складний рельєф місцевості зі значними схилами, порушені ярами, балками і т. ін. Отже, необхідно звернути увагу на ці ділянки для будівництва садів, парків та скверів.

Розгляду питань щодо проектування садово-паркового господарства присвячені роботи наступних вчених: Рубцов Л.І., Бауліна В.В., Боговая І.О., Москаленко А.О., Девятова Н.Л. та багато ін.

Під парки відводять великі території (до сотень гектарів), так як у дні найбільшої відвідуваності в них проводять відпочинок від 20 до 35% міського населення. При виборі території розглядаються можливості та засоби створення виразних ландшафтно-архітектурних композицій, визначається черговість її освоєння.

Метою даної роботи є: на основі вивченої літератури та отриманих знань виявити найбільш вдалі способи створення композицій та улаштування садово-паркових територій на складному рельєфі.

Завдання: проаналізувати фахову літературу по заданій темі; вивчити аналогі парків, виявити основні переваги і використовувати їх на практиці; розробити методичні рекомендації щодо викладання і застосувати їх на практиці.

Об'єкт дослідження – міські території зі складним рельєфом, які вільні від забудови.

Предмет дослідження – проектування композицій садово-паркового мистецтва.

Методи дослідження – робота являє собою теоретичне дослідження, яке виконане за допомогою світових прикладів вирішення даної проблеми та об'єднанні різних рішень для отримання потрібного результату.

Основні результати роботи – створення композицій проектування садово-паркових об'єктів на складному рельєфі.

Наукова новизна роботи полягає в удосконаленні та поєднанні світових прикладів проектування садово-паркових об'єктів на територіях, що порушені ярами.

Практичне значення роботи – створення рекомендацій композицій для проектування садово-паркових об'єктів на складному рельєфі.

Апробація роботи - за результатом досліджень опубліковано тези доповіді на науково-технічній конференції ЗДІА у 2015 р.

Обсяг та структура роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань. Основний зміст виконаний на 92 сторінках комп'ютерного тексту, в тому числі 72 рисунки та 1 таблиця. Список використаної літератури складається з 25 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовується актуальність теми, мета, завдання, об'єкт дослідження, методи, основні результати, наукова новизна, практичне значення, апробація, обсяг та структура роботи.

У першому розділі розглянуті приклади створених парків на яружних територіях.

Фороський парк

Фороський парк розбитий на три частини за рахунок терасування: верхня – лісопаркова зона, середня – Парадіз з штучними озерами, і нижня – приморська

Печерський ландшафтний парк

Печерський ландшафтний парк був створений в Києві на схилах. Центральну частину парку займає Співоче поле. Особливість парку є традиція прикрашати схили картинами з квітів.

Портлендський японський сад

Портлендський японський сад включає в себе п'ять різних стильових зон поділених терасуванням: "Природний сад", "Сад прогулянок біля водойми", "Низький сад", "Сад піску та каменю", "Сад чаю". "Природний сад"

Дендропарк «Софіївка»

Парк «Софіївка» був створений у майже безлісій місцевості, розділеною річкою Кам'янкою, балками та ярами, які врізалися в граніт, що часто виходить на поверхню. При створенні парку уміло, використаний рельєф.

Парк прикрашають скелі, гроти, павільйони, альтанки та скульптура.

Вілла Д'Есте. м Тіволі

Вілла побудована на перепаді рельєфу 35 м. На цій осі найважливішим композиційним вузлом є Фонтан драконів. Пам'ятка саду – дві поперечні осі. Верхня – Алея ста фонтанів. Нижня поперечна вісь - ланцюг прямокутних водойм.

Садиба Ла Гранха

Сад та паркова зона розташовані в двох рівнях. Верхня зона садиби – ландшафтна, з величезними природними водоспадами, річками, озерами, старовинним водяним млином. Нижня територія садиби має регулярний і плодовий сад.

У другому розділі розглянуті загальні рекомендації створення садово-паркових об'єктів на складному рельєфі.

Починаючи проектування садово-паркових об'єктів виконують такі етапи:

Перший етап – вишукувальні роботи, що включають в себе збір вихідних даних і комплексне обстеження території об'єкта.

Другий етап – безпосередньо проектування.

На місцевості, ускладненою ярами, при влаштуванні садово-паркової композиції важливо знати, як правильно влаштувати укоси.

Укріплення укосів має дві основні мети:

- захист похилої частини укосу від поверхневої ерозії ;
- підвищення стійкості насипної маси ґрунту.

Для того щоб надати природним ділянкам композиційної виразності виконується благоустрій садово-паркових об'єктів, що включає в себе:

- алеї, доріжки;
- малі архітектурні форми

Є необхідний благоустрій на яружних територія, без яких неможливо обійтись це :

- підпірні стінки;
- сходи і пандуси;
- містки.

У третьому розділі проаналізовані особливості створення проектів на яружних територіях.

Причини виникнення ярів:

- господарські дії людини на полях;
- яром можуть стати пересохлі русла річок;
- також яри утворюються в результаті ерозійних процесів;
- вирубка насаджень по схилах і в басейні ярів;
- розорювання і видобуток на крутих схилах глини і піску;
- відсутність регулювання поверхневого стоку;
- кліматичні умови.

Але існують деякі недоліки при проектування на яружних територіях це:

- облаштування крутого схилу дорожче за рахунок інженерної підготовки;
- на схилах зустрічаються ділянки, в яких відбуваються глибинні розмиви ґрунту, поверхнева ерозія ґрунту та зсуви;
- сильні вітри стомлюють, охолоджують, висушують ґрунт і рослини, Крони дерев від вітру стають однобокими, самі дерева ростуть під нахилом, часто ламаються;
- навесні перезволожений ґрунт сповзає з неукріплених ділянок;

- навіть коли йде дощ, ґрунт на схилі часто залишається сухою, тому що потоки води занадто швидко стікають вниз, не змочуючи землю;
- застоювання води біля підніжжя пагорба.

Все ж таки існують вагомні переваги проектування на яружних територіях:

- економічно вигідні території;
- ділянка на схилі виділяється виразною тривимірністю, об'ємністю;
- терасування схилу чудово ділиться на функціональні зони, і легко створюється багаторівневий і багатостильовий сад;
- терасування викликає ефект загального збільшення площі;
- сади і парки, розташовані на південному схилі, швидше прогріваються навесні і довше висвітлені протягом дня.

Вихідна ситуація при розміщенні парків на яружній території має свої особливості. Протяжність системи зазвичай невелика, кожен яр виходить до широкого простору річки чи рівнини, тому такі виходи стають головними і характерними елементами просторової композиції

Головні зусилля необхідно спрямовувати на збагачення вихідної ситуації – пом'якшення занадто різких уступів яру, розширення його простору, озеленення.

Архітектурні споруди краще розміщувати поблизу брівок верхнього плато і біля виходів яру.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

1. Приблизно 15-20% територій міст України займають території порушені ярами, балками та т.п. Ці землі потребують складної інженерної підготовки території та додаткових економічних затрат для будівництва будівель та споруд, а для садово-паркових об'єктів – доцільніші. Проаналізувавши фахову літературу про створення садово-паркового об'єкту на територіях, що порушені ярами, отримали, що в першу чергу, необхідно позбутися причини утворення яру, припинити його розмив. Для зупинки цього процесу потрібно організувати правильне скидання води на дно яру за

допомогою водонепроникних русел, а береги зміцнити посадкою дерев і чагарників, підпірними стінками або габіонами. Вода повинна втікати у яр лише з одного схилу, в іншому випадку, він з катастрофічною швидкістю розростеться вшир. Поверхню укосів можна зміцнити дерном або бетонними решітками. В осередках посадити траву або ґрунтопокривні рослини.

Якщо яр великий, треба будувати поперечні греблі з тину або кам'яних стінок з палями. Вода буде текти повільніше і, значить, менше розмивати береги, а накопичені наноси зроблять дно більш широким, що теж знизить швидкість потоку.

Важливо приділити увагу водовідведенню з яружної території.

2. Дослідивши недоліки яружної території маємо те, що схили яружних територій необхідно закріплювати, залежно від їх ухилу.

Зміцнюючи пологі схили, використовувати великі камені, бетонні блоки, дошки, колоди, рослини, зміна укусу (створення ступенів на схилі із земляних мас, зробити схил пологішим і т.п.). Зміцнення крутих схилів терасуванням. Ширина тераси приймається залежно від призначення. Закріплення крутих схилів без терасування можливе з використанням сучасних матеріалів (геомати, біомати, георешітки).

3. Проаналізувавши, виявили основні переваги: ділянка на схилі цікава вже сама по собі, виділяючись виразною тривимірністю, об'ємністю, яка відкриває безліч цікавих видових точок, а з височини відкривається мальовничий вид на місцевість.

Терасування схилу чудово ділиться на функціональні зони, і легко створюється багаторівневий і багатостильовий сад. За рахунок цього виникає ефект загального збільшення площі.

4. Світові приклади показують, що підпірні стінки, які закріплюють схили, можна використати і у розвагах, які створюються у парках. Наприклад, на базі підпірної стінки створити скельодром, а для покращення загального стилю садово-паркового об'єкту використати для вертикального озеленення, проводити місцеві конкурси стріт-арту, виклади стіни мозаїкою. Сходинок

також можна прикрасити розписом чи мозаїкою, а самі схили прикрашати картинами з квітів.

Дуже доречно на схилах будуть виглядати водні устрої, наприклад, водоспади, каскади, струмки, озера, особливо, у місцях відпочинку. Всі ці варіанти допоможуть замаскувати сірість будівельних матеріалів і додадуть унікальності парку.

5. Особливості рельєфу яружної території можна використати при проектуванні паркових розваг: використати пологий схил для проектування вело- та скейт-парків, підпірні стіни в якості скельодромів, зорбінг, проектування мотузкового парку, створення прогулянкових троп верхи, що за рахунок рельєфу буде більш цікавим, ніж на рівнинній території. У зимовий час садово-парковий об'єкт теж буде користуватися популярністю за рахунок таких розваг, що утворилися за рахунок рельєфу: сноутюрбінг, зимовий зорбінг, сноубордінг, лижний спорт та ін.

6. Отже при створенні садово-паркового об'єкту на території, що порушені ярами варто дотриматися 4-х основних правил:

- звернути уваги на слабкі сторони яружної території та виправити їх;
- зробити територію не тільки красивою, але і зручною;
- підкреслити вирашені сторони рельєфу і використовувати їх для практичних цілей, можливих створених розваг та особливостей об'єкту;
- захистити створене від руйнувань природи за допомогою інженерної підготовки.

МІНІСТЕРСТВО НАУКИ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКА ДЕРЖАВНА ІНЖЕНЕРНА АКАДЕМІЯ

Асєєва Тетяна Вікторівна

ПРОЕКТУВАННЯ САДОВО-ПАРКОВИХ ОБ'ЄКТІВ НА ТЕРИТОРІЯХ, ЩО
ПОРУШЕНІ ЯРАМИ

Спеціальність 8.06010103 – Міське будівництво та господарство

Автореферат
кваліфікаційної роботи на здобуття
звання магістра

Запоріжжя

2016